

УДК 354.83(477)

DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2024-7-83-93>

Керничний Євген,
аспірант Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Kernychnyi Yevhen,
postgraduate student of Vasyl Stefanyk
Precarpathian National University

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5815-3948>✉ yevhen.kernychnyi.23@pnu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

FEATURES OF PUBLIC ADMINISTRATION OF THE DEVELOPMENT OF THE EXPORT POTENTIAL OF THE AGRARIAN SECTOR OF THE UKRAINIAN ECONOMY

Анотація. Наразі аграрний сектор є важливим складником економіки України, забезпечуючи зростання валового внутрішнього продукту та зниження рівня безробіття. Розвиток цієї галузі визначається не лише внутрішнім попитом, а й можливостями експорту сільськогосподарської продукції на зовнішні ринки. Проте, для максимізації експортного потенціалу необхідне активне впровадження політики експорту. Зростаючий попит на українські сільськогосподарські товари на зовнішніх ринках створює можливості для розвитку аграрного сектору економіки та збільшення його прибутковості. Цей процес ускладнюється через зміни у міжнародних торговельних угодах, введення тарифних бар'єрів та зміни технічних стандартів, блокування експортних шляхів, наслідки та ризики військових дій, що обмежує доступ українських товарів на зовнішні ринки.

У такому контексті важливо приділити увагу розробці політики експорту, адаптації до змін в міжнародному торговельному середовищі, забезпеченню високих стандартів якості та безпеки продукції. Також необхідно вдосконалювати механізми підтримки експортерів та створювати сприятливі умови для їх діяльності на зовнішніх ринках, забезпечити захист та ефективно страхування від військових ризиків. У цілому, ефективно державне управління є важливим чинником успішного впровадження експортної стратегії та забезпечення стійкого розвитку аграрного сектору економіки України в глобальному економічному середовищі.

Результати дослідження вказують на необхідність формування ефективної стратегії розвитку аграрного експорту України, враховуючи різноманітні виклики, що стоять перед аграрним сектором економіки країни. Важливими аспектами є пристосування до змін кліматичних умов, розвиток експортної інфраструктури та підтримка виробників у вигляді державної фінансової підтримки, заходів щодо розширення ринків збуту, післявоєнне відновлення. Аналіз інструментів та напрямків розвитку, представлених у стратегії розвитку аграрного експорту, свідчить про необхідність комплексного підходу до управління аграрним сектором економіки.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, розвиток експортного потенціалу, аграрний сектор економіки, стимулювання експорту, конкурентоспроможність, державне регулювання, державна аграрна політика.

Abstract. Currently, the agricultural sector is a vital component of Ukraine's economy, contributing to the growth of gross domestic product and the reduction of unemployment. The development of this sector is determined not only by domestic demand but also by the opportunities for exporting agricultural products to external markets. However, to maximize the export potential, active implementation of export

policy is necessary. The increasing demand for Ukrainian agricultural products in foreign markets creates opportunities for the development of the agricultural sector and increases its profitability. This process is complicated by changes in international trade agreements, the introduction of tariff barriers and changes in technical standards, blockades of export routes, and the consequences and risks of military actions, which limit access to external markets for Ukrainian goods.

In this context, it is important to focus on developing export policy, adapting to changes in the international trade environment, ensuring high standards of quality and safety of products. It is also necessary to improve mechanisms to support exporters and create favorable conditions for their activities in external markets, ensure protection and effective insurance against military risks. Overall, effective public administration is an important factor in the successful implementation of the export strategy and ensuring sustainable development of the agricultural sector of Ukraine's economy in the global economic environment.

The research results indicate the need to form an effective strategy for the development of Ukraine's agricultural exports, taking into account the various challenges facing the agricultural sector of the country's economy. Important aspects include adaptation to climate change, development of export infrastructure, and support for producers in the form of state financial support, measures to expand markets, and post-war recovery. The analysis of instruments and directions of development presented in the strategy for the development of agricultural exports indicates the need for a comprehensive approach to managing the agricultural sector of the economy.

Keywords: *public administration, mechanisms of public administration, development of export potential, agricultural sector of the economy, export stimulation, competitiveness, public regulation, state agricultural policy.*

Постановка проблеми. Впродовж останнього десятиліття спостерігається стійке збільшення частки продукції аграрного сектору економіки України у загальній структурі експорту країни. Так, за даними Державної служби статистики України у 2013 р. цей показник складав лише 27% загального обсягу експорту, а за результатами 2021 р. він зріс до 41%. Впродовж 2022–2023 рр. ця частка продовжувала зростати до 53% та 61%, відповідно (*розраховано автором на основі [1-4]*). Стрімке зростання частки експорту продукції аграрного сектору економіки передусім обумовлене зменшенням обсягів експорту товарів інших секторів економіки, які значно постраждали внаслідок знищення та пошкодження чи були захоплені під час військових дій [5], а також підтримкою закордонних партнерів, шляхом лібералізації торгівлі та відміною торговельних обмежень, що сприяло стабілізації української економіки, зокрема, за допомогою експортних ініціатив. Однак, наразі необхідно враховувати постійні зміни та наявні обмеження у ситуації з експортом продукції аграрного сектору економіки, та, як наслідок, активно вдосконалювати стратегію для вирішення нових викликів. У такому контексті забезпечення ефективного функціонування та постійного розвитку експортного потенціалу аграрного сектору економіки вимагає належного розуміння та впровадження спеціальних механізмів державного управління. Важливість перегляду функцій держави щодо аграрного сектору економіки зумовлено необхідністю відмови від застарілих та неефективних підходів та пошуком нових можливостей для розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні науковці обґрунтовують необхідність оновлення тактики та стратегії державної аграрної політики, пропонуючи консолідацію законодавства та узгодження дій органів влади різних рівнів. Крім того, все частіше зустрічаються тези щодо підвищення наукової експертизи, впровадження партнерства між державою та приватним сектором та сприяння механізмам саморегулювання для ефективного управління ринковими

процесами. Зокрема, у своїх пропозиціях щодо оптимізації механізму управління аграрним сектором економіки України, Я. Гадзало, Ю. Лузан [6], Л. Свистун, Ю. Попова, К. Штепенко [7], В. Коваль, Н. Вдовенко, М. Зось-Кіор [8] подають власний алгоритм, який містить конкретні практичні рекомендації для органів управління та всіх зацікавлених сторін. Пропонований алгоритм враховує не лише поточні проблеми, а й потенціал для подальшого розвитку аграрного сектору економіки, ставлячи перед собою завдання максимально ефективно використовувати наявні ресурси та сприяти стійкому зростанню сільського господарства України.

Мета статті – висвітлити особливості механізмів державного управління розвитком експортного потенціалу аграрного сектору економіки України.

Виклад основного матеріалу. В сучасних умовах глобалізації експорт визначає конкурентоспроможність національної економіки та її здатність до сталого розвитку. Враховуючи сучасний стан військової економіки України, вагомий вплив у цьому контексті відіграє аграрний сектор економіки. Відповідно, завдяки ефективному державному управлінню, шляхом впровадження відповідних реформ, розробки та впровадження актуальних стратегій розвитку, держава створює передумови для стабільності та ефективності виробництва сільськогосподарської продукції і підвищення рівня її конкурентоспроможності на зовнішньому ринку, що є необхідною складовою сталого розвитку аграрного сектору економіки та економіки України в цілому.

Погоджуємося з І. Сурай, що державне управління аграрним сектором економіки – це цілеспрямований, організуючий і регулюючий вплив держави на діяльність підприємств та організацій, що утворюють аграрний сектор економіки, через організацію суспільних відносин для забезпечення державної аграрної політики в інтересах громадян держави [9]. Водночас зауважимо, що сьогодні, в умовах інтеграції України у європейську спільноту, посилюється демократизація та менеджерізація державного управління і, як наслідок, перехід від адміністрування до регулювання, що зумовлює й посилює регулюючі впливи держави на усі сектори, зокрема, на аграрний сектор економіки України.

Поряд зі збільшенням можливостей в частині впровадження європейських практик управління, розширення доступу до міжнародного донорського фінансування, виходу на нові ринки тощо, посилюються і вимоги до забезпечення ефективності функціонування механізму державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки, як способу дій суб'єкта регулювання, який ґрунтується на базових принципах і функціях, забезпечуючи за допомогою форм, методів і засобів ефективне функціонування системи державного регулювання для досягнення поставленої мети та розв'язання протиріч [10].

В залежності від ступеню впливу на об'єкт, особливостей сфери та діючих механізмів державного управління, державне регулювання аграрного сектору економіки має проявлятися, як через непрямі економічні важелі впливу за допомогою нормативно-правового забезпечення господарських процесів в аграрному секторі економіки [9; 10], так і через різноманітні прямі механізми та інструменти, які охоплюють фінансові стимули, регулювання цін, а також заходи підтримки, шляхом надання субсидій, кредитів під вигідні відсоткові ставки, грантів для модернізації та розвитку сільськогосподарських підприємств.

Таким чином, враховуючі наявні та потенційні виклики та обмеження, такі як зміна клімату, втрата земельних ресурсів, нестабільність цін на продукцію та інші фактори, що потребують комплексних та ефективних регулятивних заходів, держава активно втручається в розвиток аграрного сектору економіки, сприяючи

прогресивним тенденціям у трансформації аграрного господарства та адаптації сільськогосподарських підприємств до змін у зовнішньому середовищі.

Для вирішення зазначених проблем, варто застосовувати відповідні функції державного регулювання аграрного сектору економіки, які можна розділити за такими основними напрямками (табл. 1).

Таблиця 1
Функції державного регулювання аграрного сектору економіки України

Напрямки регулювання	Функції регулювання
Забезпечення розвитку конкурентного середовища та політика антимонопольного регулювання	Формування відповідного правового регулювання та антимонопольного законодавства
Забезпечення стійкого попиту та створення дієвої системи державних замовлень для фермерів і сільськогосподарських виробників	Управління системою замовлень для аграрних виробників
Реалізація розумного протекціонізму та встановлення розумних митних тарифів	Впровадження розумних митних тарифів
Формування сприятливого бізнес-середовища та впровадження концесійних ініціатив в агропромисловому секторі	Розробка концесійних проєктів для аграрного виробництва
Реалізація політики фінансової підтримки	Забезпечення доступу до ресурсів для аграрного бізнесу
Здійснення ефективного контролю та керівництва, застосування спеціалізованих засобів та методів	Використання спеціальних механізмів у рамках існуючої інституційної структури та застосування преференційних інструментів

Джерело: складено автором на основі [11].

Відповідно, одним із важливих завдань державного регулювання є створення умов для сталого розвитку аграрного сектору економіки, що включає не лише економічні аспекти, наприклад, забезпечення прибутку для сільськогосподарських виробників та ефективність сільськогосподарських підприємств, але й організаційні, правові та соціальні особливості.

Організаційне регулювання спрямоване на встановлення правил і стандартів для діяльності сільськогосподарських підприємств та забезпечення взаємодії між ними. Антимонопольна політика, яка обмежує концентрацію власності у аграрному секторі економіки, є одним з інструментів цього регулювання. Фінансові механізми, такі як кредитування та інвестиційна підтримка, відіграють важливу роль у забезпеченні стійкого розвитку аграрного сектору економіки. Крім того, регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, включаючи експортні та імпорتنі механізми, також впливає на конкурентоспроможність сільськогосподарських товарів на міжнародних ринках. З іншого боку, податкова система та цінова політика щодо сільськогосподарської продукції також є важливими складовими державного регулювання. Вони впливають на фінансове становище сільськогосподарських підприємств та їхню конкурентоспроможність на ринках. Реалізація спеціальних програм, спрямованих на підтримку окремих напрямків аграрного сектору економіки або регіонів, також є важливим елементом державного регулювання. Такі програми можуть містити пільги, субсидії або інші види допомоги для сільськогосподарських виробників.

У сфері правового регулювання аграрного сектору економіки, його функціонування та розвитку, використовуються різноманітні нормативні акти. Визначені документи охоплюють загальні принципи, які регулюють діяльність не лише самих агропідприємств, а й інших учасників ринку, а також спеціалізовані правові акти, які враховують особливості та потреби аграрного сектору економіки,

його специфіку та вимоги. Варто зауважити, що визначальне місце серед цих актів належить Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», який регулює основні аспекти державного управління, спрямовані на підтримку аграрного сектору економіки, включаючи регуляторні, бюджетні, кредитні, цінові та інші сфери [12].

Внаслідок бойових дій було примусово переміщено значну кількість людей, що працювали в аграрному секторі економіки. Приблизно 150 тис. фермерів та працівників аграрного сектору економіки стали безпосередніми жертвами війни та були змушені залишити свої місця проживання, що призвело до серйозних викликів для їхньої економічної стабільності та може вплинути на подальші перспективи розвитку аграрного бізнесу в цих регіонах. Невизначеність щодо можливостей відновлення економічної активності у своїх регіонах залишає фермерів і працівників аграрного сектору економіки в ситуації, де вони змушені шукати нові способи заробітку чи навіть змінити сферу діяльності. Особливо складна ситуація склалася для дрібних виробників, які культивували сезонні культури, проте відігравали важливу роль у створенні робочих місць та забезпеченні доходів місцевого сільського населення [13].

Поточний стан експорту аграрного сектору економіки відображає складні економічні та політичні умови, а також величезні зусилля, які прикладаються як бізнесом, так і державою для його розвитку. Оптимальне використання переваг, пов'язаних з розширенням присутності України на світових ринках, стає надзвичайно важливим. Впровадження актуалізованої стратегії повоєнного розвитку аграрного експорту та оцінка його економічного та товарного потенціалу вимагає наукового підходу та аналітичного методу дослідження.

За розрахунками фахівців Інституту аграрної економіки у 2022 р. обсяги експорту продукції аграрного сектору економіки могли перевершити всі попередні рекорди незалежності України [14]. Однак через повномасштабне вторгнення російських військ на територію України, яке призвело до втрат у логістиці та виробництві, обсяг експорту продукції аграрного сектору економіки скоротився на 35% в порівнянні з 2021 р. Поряд з цим, згідно з даними Української асоціації аграрного експорту, позитивні тенденції спостерігалися у секторі продуктів з високою доданою вартістю, зокрема у виробництві молочних продуктів, яєць, борошна, макаронних виробів та кондитерської продукції [15], проте зернові та олійні культури та олія досі є найбільш актуальними напрямками експорту в аграрному секторі економіки. Також, значно змінилася географія експорту продукції аграрного сектору економіки з України. Так, поставки до країн – членів ЄС у 2022 р. збільшилися на 66% та склали 55,5% від усього українського аграрного експорту [16].

Структура та географія експорту сільськогосподарської продукції з України у 2023 р. наведені на рис. 1.

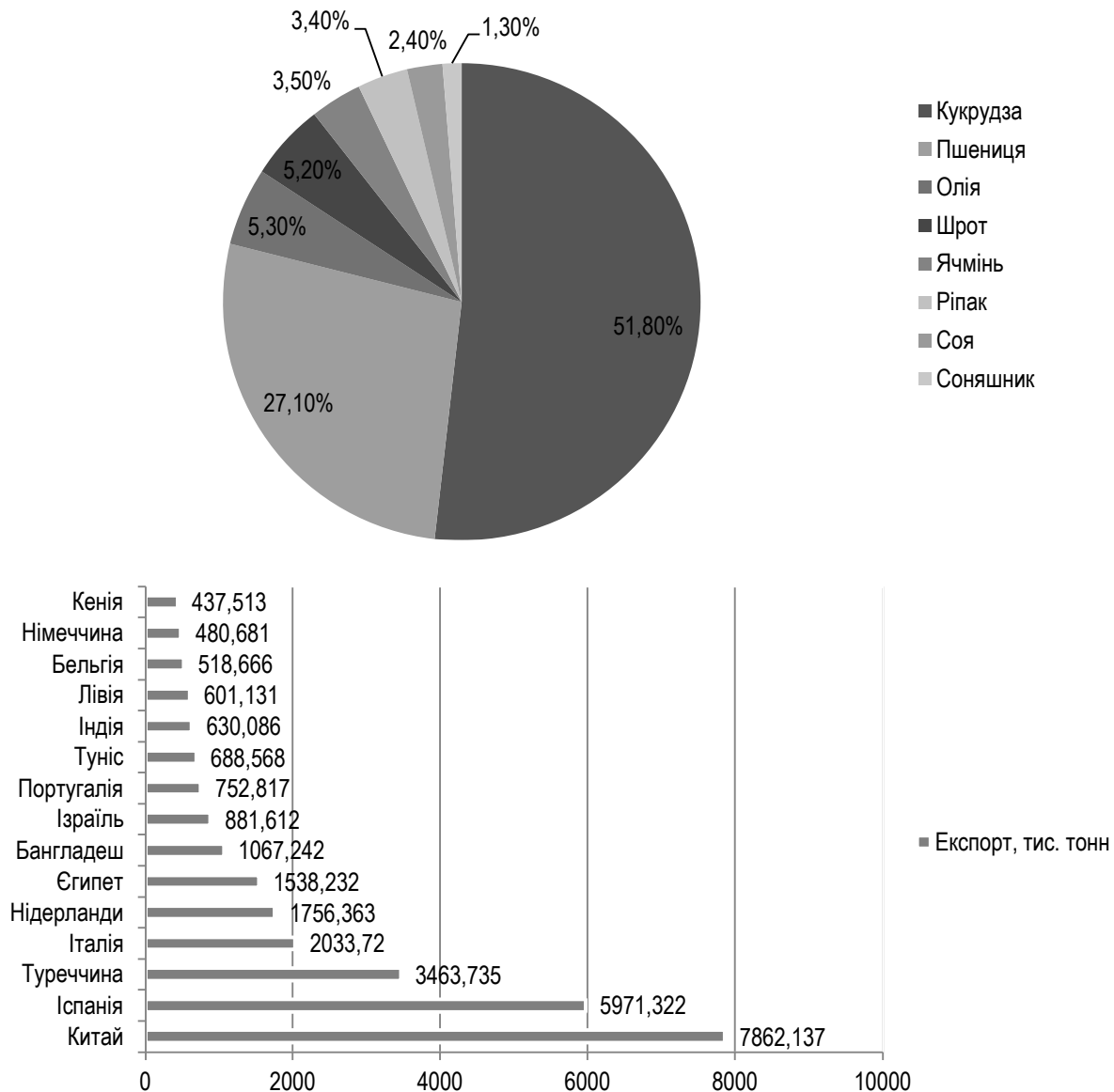

Рис. 1. Структура та географія експорту сільськогосподарської продукції з України у 2023 р.

Джерело: складено автором на основі [16].

Активна участь в глобалізаційних процесах, невпинне зближення з європейськими партнерами та внутрішня нестабільність відображаються в постійних змінах у сфері аграрного сектору економіки України. Наслідком цього є посилення вимог до конкурентоспроможності аграрних виробників та потреба в ефективному державному регулюванні, спрямованому на забезпечення гармонії між державою і бізнесом. У такому контексті інструменти регулювання зовнішньої торгівлі, такі як експортне відшкодування, тарифні та нетарифні бар'єри, митні обмеження, квотування та система ліцензування, відіграють важливу роль у захисті аграрного сектору економіки від зовнішньої конкуренції.

Крім того, державна аграрна політика та національне законодавство України відіграють ключову роль у регулюванні аграрного сектору економіки та виробництві продуктів харчування. Перш за все, це обумовлено вагомою роллю аграрного сектору економіки у національній економіці, який забезпечує суттєву

частку експортних доходів та має вирішальне значення у забезпеченні продовольчої безпеки на міжнародному рівні. Крім того, спільна аграрна політика історично відіграла ключову роль у формуванні єдиного внутрішнього ринку Європейського Союзу і залишається одним із важливих аспектів стабільності європейського ринку. Успіх євроінтеграції України та перспектива отримання членства в ЄС в значній мірі залежать від швидкості та якості гармонізації аграрних політик України та ЄС та відповідності національного законодавства вимогам та принципам, що регулюються цими політиками [17].

У сучасній Стратегії аграрного експорту висвітлені основні виклики, що стоять перед агропромисловим сектором України у зростанні обсягів експорту. Серед викликів варто виокремити адаптацію до змін клімату, стимулювання виробництва при обмеженому внутрішньому попиті, забезпечення продукції безпекою, розвиток державного контролю. Важливо також трансформувати структуру експорту, поліпшити умови доступу до зовнішнього ринку та розширити асортимент експортованих товарів. Крім того, Стратегія потребує врахування виробничих, логістичних та регуляторних аспектів [18]. Окремі напрями розвитку експортної стратегії аграрного сектору України у контексті повоєнного конфлікту, визначені у цій Стратегії, представлено у табл. 2.

Таблиця 2

Напрями розвитку експортної стратегії аграрного сектору економіки України в рамках повоєнного відновлення економіки

Напрями	Шляхи реалізації заходів
Розширення товарного асортименту експорту та підвищення його конкурентоспроможності	
Реалізація інструментів для оцінки експортного потенціалу	Розробка комплексної методики оцінки за основними категоріями продукції, здійснення системного моніторингу ринку сільськогосподарської продукції, проведення комплексних процедур кількісного та якісного обліку з урахуванням міжнародного досвіду, а також організацію регулярних консультацій з професійними асоціаціями галузі.
Впровадження заходів щодо державної підтримки вітчизняного експорту	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Удосконалення програми компенсації вартості техніки та устаткування для агропромислового комплексу шляхом включення обладнання для харчової та переробної промисловості сприятиме розвитку виробництва та підвищенню якості продукції; ▪ Підтримка часткової компенсації відсоткової ставки за національною валютою впродовж модернізації виробництва продуктів харчування та переробної промисловості, що спрямована на активізацію інвестицій та стимулювання інноваційного розвитку; ▪ Створення механізму фінансової підтримки виробників сільськогосподарської продукції у формуванні кооперативів для експортних операцій сприятиме розширенню географії зовнішніх ринків збуту та сприятиме їхній успішній реалізації; ▪ Розробка механізму державної фінансової підтримки для суб'єктів господарювання, що спрямована на стимулювання їхнього виробництва та активно підтримує їхні попередньо нехарактерні для внутрішнього ринку експортні зусилля; ▪ Аналіз і переоцінка постанови Кабінету Міністрів України, яка стосується визначення ступеня локалізації під час виробництва агротехніки та обладнання, має на меті не лише підтримку виробників у процесі модернізації, але й сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності та оптимізації продуктивності.
Розширення ринків збуту, підтримка та розвиток наявних ринків	
Використання методів для аналізу привабливості зовнішнього ринку	Систематичний моніторинг міжнародного ринку продовольства з урахуванням різних країн, товарів та послуг для ідентифікації нових, потенційно привабливих сегментів та напрямків.

Джерело: складено автором на основі [19].

Таким чином, формування ефективної стратегії розвитку аграрного експорту потребує комплексного підходу та активної ролі держави. Важливими

напрямами державного управління щодо розвитку експортного потенціалу аграрного сектору економіки України є удосконалення законодавства, створення належної експортної інфраструктури та залучення міжнародних донорів для підтримки вітчизняної економіки. Крім того, необхідно підтримувати взаємозв'язок процесів зовнішньоекономічної діяльності та постійно вдосконалювати систему управління аграрним сектором. Наразі виключно комплексний підхід дозволяє забезпечити стійкий розвиток аграрного експорту України та збільшення його присутності на міжнародних ринках.

У такому контексті, коли аграрний сектор економіки стоїть перед низкою викликів, варто виокремити потребу в ефективному та комплексному підході до механізмів державного управління розвитком експортного потенціалу аграрного сектору економіки України. Одним із таких викликів є забезпечення стабільного доходу для сільськогосподарських виробників, особливо в умовах змінних цін на ринках та наявних та потенційних ризиків військового характеру.

Висновки. З урахуванням складних економічних та політичних умов, а також потужних зусиль, спрямованих як бізнесом, так і державою, на розвиток аграрного експорту України, стає очевидним необхідність застосування ефективних механізмів у процесі здійснення державного управління розвитком експортного потенціалу аграрного сектору економіки.

Оптимальне використання переваг, пов'язаних з розширенням присутності на світових ринках, вимагає систематичного та комплексного підходу. Основні пріоритети державного регулювання включають забезпечення прибутку для сільськогосподарських виробників та збереження стійкої ефективності сільськогосподарських підприємств.

Створення ефективної стратегії розвитку аграрного експорту передбачає вдосконалення законодавства, розвиток експортної інфраструктури та активне залучення міжнародних донорів. Важливими напрямками державного управління є також постійне підтримання взаємозв'язку зовнішньоекономічної діяльності та постійне вдосконалення системи управління аграрним сектором економіки.

У такому контексті необхідно забезпечувати комплексний підхід до управління аграрним сектором економіки для стабільного розвитку експортного потенціалу та зміцнення позицій України на міжнародних ринках.

Список використаних джерел:

1. Товарна структура зовнішньої торгівлі за 2013 рік. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1213_u.htm (дата звернення: 07.01.2024).
2. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2021 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1221_ue.xls (дата звернення: 07.01.2024).
3. Товарна структура зовнішньої торгівлі у 2022 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/tsztt/tsztt1222_ue.xls (дата звернення: 07.01.2024).
4. Товарна структура зовнішньої торгівлі в 2023 році. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/tsztt/tsztt1223_ue.xls (дата звернення: 07.01.2024).
5. Сурай І.Г., Керничний Є.В. Вплив чинника війни на експортний потенціал аграрного сектору економіки України. *Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Україні*: Зб. тез XII Всеукр. наук.-практ. конф., м. Хмельницький, 07 грудня 2023 р. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 120–122.

6. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. Удосконалення державного управління розвитком аграрного сектору економіки та сільських територій України. *Економіка АПК*. 2020. № 11. С. 6–18. URL: <https://eapk.com.ua/en/journals/vipusk-11-2020/udoskonalennya-derzhavnogo-upravlinnya-rozvitkom-agrarnogo-sektoru-ekonomiki-ta-silskikh-teritoriy-ukrayini> (дата звернення: 07.01.2024).
7. Свистун Л.А., Попова Ю.М., Штепенко К.П. Державне регулювання аграрного сектору економіки в контексті забезпечення завдань сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2020/95.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
8. Коваль В., Вдовенко Н., Зось-Кіор М. Регулювання сільського розвитку для експорту органічної аграрної продукції в нових умовах розвитку міжнародної торгівлі та децентралізації. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2023. № 38. С. 331–337. URL: <https://nzlubl.org.ua/index.php/journal/article/view/934> (дата звернення: 07.01.2024).
9. Сурай І.Г. Державне управління аграрним сектором економіки України: функціонально-структурний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ: Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, 2005. 18 с.
10. Латинін М.А., Харченко Т.О. Теоретичні підходи до формування механізмів державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Теорія і практика державного управління*. 2020. № 4(71). С. 73–80. URL: <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/20701> (дата звернення: 07.01.2024).
11. Грей В.Ю. Напрями та методи системи державного регулювання аграрного сектору економіки. *Державне будівництво*. 2023. № 1(33). С. 84–90. URL: <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/22953> (дата звернення: 07.01.2024).
12. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV, в редакції за 31 грудня 2023 р. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення: 07.01.2024).
13. Аграрний сектор економіки: підсумки 2022 та прогноз на 2023 рік. Національний інститут стратегічних досліджень. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahrarynyy-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik> (дата звернення: 17.01.2024).
14. Пугачов М. 2022 року Україна суттєво посилила європейський вектор аграрного експорту. Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки». 2023. URL: <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3516-2022-roku-ukrayina-suttyevo-posylyla-yevropeyskyy-vektor-ahrarynoho-eksportu-mykola-puhachov.html> (дата звернення: 17.01.2024).
15. Агропродовольчий експорт України в січні-червні 2023 року. Українська Асоціація Аграрного Експорту. 2023. URL: <https://uaexport.org/2023/07/26/agroprodovolchij-eksport-ukrayini-v-sichni-chervni-2023-roku/> (дата звернення: 17.01.2024).
16. Обсяги експорту агропродукції зерновим коридором. Українська зернова асоціація. 2024. URL: <https://uga.ua/statistika-zernovogo-koridoru/> (дата звернення: 17.01.2024).
17. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції. *Аграрний союз України: Аналітичний центр*. 2022. URL: http://www.aau.org.ua/media/publications/1894/files/CAP_2023_02_10_12_36_02_818740.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
18. Гуменюк Я.М. Аграрний експорт України: аналіз та стратегічне планування. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2712> (дата звернення: 07.01.2024).
19. Про схвалення Стратегії розвитку експорту сільськогосподарської продукції, харчової та переробної промисловості України на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 588-р, в редакції за 12 травня 2023 р. Офіційний вебпортал парламенту України «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 07.01.2024).

References:

1. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli za 2013 rik [Commodity structure of foreign trade for the year 2013]. *State Statistics Service of Ukraine / Official website*. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2013/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1213_u.htm [in Ukrainian].
2. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli u 2021 rotsi [Commodity structure of foreign trade in 2021]. *State Statistics Service of Ukraine / Official website*. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/zd/tsztt/tsztt_u/tsztt1221_ue.xls [in Ukrainian].
3. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli u 2022 rotsi [Commodity structure of foreign trade in 2022]. *State Statistics Service of Ukraine / Official website*. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/tsztt/tsztt1222_ue.xls [in Ukrainian].
4. Tovarna struktura zovnishnoi torhivli v 2023 rotsi [Commodity structure of foreign trade in 2023]. *State Statistics Service of Ukraine / Official website*. Retrieved from https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/zd/tsztt/tsztt1223_ue.xls [in Ukrainian].
5. Surai, I.H., & Kernychnyi, Ye.V. (2023). Vplyv chynnyka viiny na eksportnyi potentsial aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [The impact of the war factor on the export potential of the agricultural sector of the Ukrainian economy]. Proceedings from SRMS'23: *Stanovlennia ta rozvytok mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini – Formation and development of local self-government in Ukraine*: Zb. tez XII Vseukr. Nauk.-prakt. Konf., m. Khmelnytskyi, 07 hrudnia 2023 r. (pp. 120–122). Khmelnytskyi: Khmelnytskyi universytet upravlinnia ta prava imeni Leonida Yuzkova [in Ukrainian].
6. Hadzalo, Ya.M., & Luzan, Yu.Ia. (2020). Udoshkonalennia derzhavnogo upravlinnia rozvytkom aharnoho sektoru ekonomiky ta silskykh terytorii Ukrainy [Improvement of state management for development of the agricultural sector of the economy and rural territories of Ukraine]. *Ekonomika APK – APK economy*, 6, 6–18. Retrieved from <https://eapk.com.ua/en/journals/vipusk-11-2020/udoshkonalennya-derzhavnogo-upravlinnya-rozvitkom-agrarnogo-sektoru-ekonomiki-ta-silskykh-teritoriy-ukrayini> [in Ukrainian].
7. Svystun, L.A., Popova, Yu.M., & Shtepenko, K.P. (2020). Derzhavne rehuliuвання aharnoho sektoru ekonomiky v konteksti zabezpechennia zavdan staloho rozvytku [State regulation of the agricultural sector in the context of ensuring sustainable development]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, 11. Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/95.pdf [in Ukrainian].
8. Koval, V., Vdovenko, N., & Zos-Kior, M. (2023). Rehuliuвання silskoho rozvytku dlia eksportu orhanichnoi aharnoi produktsii v novykh umovakh rozvytku mizhnarodnoi torhivli ta detsentralizatsii [Regulation of rural development for the export of organic agricultural products in the new conditions of development of international trade and decentralization]. *Naukovi zapysky Lvivskoho universytetu biznesu ta prava – Scientific notes of Lviv University of Business and Law*, 38, 331–337. Retrieved from <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/934> [in Ukrainian].
9. Surai, I.H. (2005). Derzhavne upravlinnia aharnym sektorom ekonomiky Ukrainy: funktsionalno-strukturnyi aspekt [Public administration of the agricultural sector of the economy of Ukraine: functional-structural aspect]. *Candidate's thesis*. Kyiv: Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy [in Ukrainian].
10. Latynin, M.A., & Kharchenko, T.O. (2020). Teoretychni pidkhody do formuvannia mekhanizmiv derzhavnogo rehuliuвання staloho rozvytku aharnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Theoretical approaches to form of the mechanisms of the state regulation of the sustainable development of the agrarian sector of Ukrainian economy]. *Teoriia i praktyka derzhavnogo upravlinnia – Theory and practice of public administration*, 4(71), 73–80. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/tpdu/article/view/20701> [in Ukrainian].
11. Hrei, V.Yu. (2023). Napriamy ta metody systemy derzhavnogo rehuliuвання aharnoho sektoru ekonomiky [Directions and methods of the system of state regulation of the agricultural sector of the economy]. *Derzhavne budivnytstvo – State building*, 1(33), 84–90. Retrieved from <https://periodicals.karazin.ua/db/article/view/22953> [in Ukrainian].

12. Pro derzhavnu pidtrymku silskoho hospodarstva Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1877- IV, v redaktsii za 31 hrudnia 2023 r. [On state support for agriculture in Ukraine: Law of Ukraine dated June 24, 2004, № 1877-IV, as amended on December 31, 2023]. *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy – Official web portal of the Parliament of Ukraine «Legislation of Ukraine» / Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> [in Ukrainian].
13. Ahrarnyi sektor ekonomiky: pidsumky 2022 ta prohnoz na 2023 rik [Agricultural sector of the economy: results for 2022 and forecast for 2023]. (2023). *niss.gov.ua*. Retrieved from <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ahraryny-sektor-ekonomiky-pidsumky-2022-ta-prohnoz-na-2023-rik> [in Ukrainian].
14. Puhachov, M. (2023). 2022 roku Ukraina suttievo posylyla yevropeyskyi vektor ahrarnoho eksportu [In 2022, Ukraine significantly strengthened its European vector of agricultural exports]. *Natsionalnyi naukovyi tsentr «Instytut ahrarnoi ekonomiky» – National Research Center «Institute of Agrarian Economics»*. Retrieved from <http://www.iae.org.ua/presscentre/archnews/3516-2022-roku-ukrayina-suttyevo-posylyla-yevropeyskyi-vektor-ahraryny-eksportu-mykola-puhachov.html> [in Ukrainian].
15. Ahroprodovolchyi eksport Ukrainy v sichni-chervni 2023 roku [Agricultural and food exports of Ukraine in January-June 2023]. (2023). *Ukrainska Asotsiatsiia Ahrarnoho Eksportu – Ukrainian Agrarian Export Association*. Retrieved from <https://uaexport.org/2023/07/26/agroprodovolchij-eksport-ukrayini-v-sichni-chervni-2023-roku/> [in Ukrainian].
16. Obsiahy eksportu ahroproduktii zernovym korydorom, t. [Volumes of grain corridor agricultural exports, tons.]. (2024). *Ukrainska zernova asotsiatsiia – Ukrainian Grain Association*. Retrieved from <https://uga.ua/statistika-zernovogo-koridoru/> [in Ukrainian].
17. Starikova, L. (2022). Spilna ahrarna polityka YeS i zavdannia Ukrainy v konteksti yevrointehratsii [Common Agricultural Policy of the EU and Ukraine's tasks in the context of European integration]. *Ahrarnyi soiuz Ukrainy: Analitychnyi tsentr – Agrarian Union of Ukraine*. Retrieved from http://www.auu.org.ua/media/publications/1894/files/CAP_2023_02_10_12_36_02_818740.pdf [in Ukrainian].
18. Humeniuk, Ya.M. (2023). Ahrarnyi eksport Ukrainy: analiz ta stratehichne planuvannia [Agricultural exports of Ukraine: analysis and strategic planning]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 53. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2712> [in Ukrainian].
19. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku eksportu silskohospodarskoi produktsii, kharchovoi ta pererobnoi promyslovosti Ukrainy na period do 2026 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.07.2019 № 588-r, v redaktsii za 12 travnia 2023 r. [On approval of the Strategy for the development of exports of agricultural products, food and processing industry of Ukraine for the period until 2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 10.07.2019 №588-p, as amended on May 12, 2023]. *Ofitsiyni vebportal parlamentu Ukrainy «Zakonodavstvo Ukrainy» / Verkhovna Rada Ukrainy – Official web portal of the Parliament of Ukraine «Legislation of Ukraine» / Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-2019-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

Подано до редакції 02.02.24 р.
Прийнято до друку 06.03.24 р.